

CAD

ČESKÁ
ASOCIACE
DOKTORANDEK
A DOKTORANDŮ

Sociální (ne)zabezpečení doktoranek a doktorandů
Mgr. Šárka Lojdová, ČAD

Jaký mají doktorandi v ČR status?

- Rozmanitá situace – liší se obor od oboru, pracoviště od pracoviště
- především technické a přírodovědné disciplíny: doktorandi zaměstnanci na grantu školitelů, a tudíž se jejich práva a povinnosti (a úměrně tomu i sociální zabezpečení) odvíjí od parametrů jejich pracovní smlouvy
- Humanitní, sociální disciplíny – pouze stipendium, případně DPP, DPČ
- Kolik studujících pobírá pouze stipendium? – absence dat (šetření CSVŠ 2022)

Stipendium

- Základní doktorandské stipendium je v současnosti 11 250 Kč měsíčně
- Některá pracoviště navyšují stipendia z vlastního rozpočtu, jinde uplatňují tzv. „motivační“ systém, kde se stipendium navyšuje s ohledem na to, jak studující plní jednotlivé studijní povinnosti

Přehled výše základních stipendií a počtu studujících v doktorském studiu (únor 2022)

File Edit View Insert Format Data Tools Extensions Help

Comment only

74	18460	Filozofická fakulta	78	73	5	dle oborů	info na základě dotazu emailem	Google Drive složka UHK
75	18470	Přírodovědecká fakulta	57	33	24	11 000	stipendium pro "superdoktorandy"	Google Drive složka PRF UHK
76	18900	celoškolská pracoviště	-	-	-	N/A	N/A	N/A
77	19000	Slezská univerzita v Opavě	101	54	47			Web k PhD studiu SLU
78	19240	Filozoficko-přírodovědecká fakulta	66	28	38	11 250	info na základě dotazu emailem	Web k PhD studiu FPF SLU
79	19510	Fakulta veřejných politik v Opavě	6	1	5	?11 250		Web k PhD studiu FVP SLU
80	19520	Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné	16	12	4	?11 250		Web k PhD studiu OPF SLU
81	19900	celoškolská pracoviště	13	13	-	N/A	N/A	N/A
82	21000	České vysoké učení technické v Praze	1 825	1 100	725	9 000 (12 000)	Vždy podle předpisů v prosinci doplácono do 12 000 měsíčně, viz fungování systému a dokumenty	Google Drive složka ČVUT
83	21110	Fakulta stavební	388	226	162	9 000	(1. rok) 9 000 (2.) 9 500 (3.) 10 500 (4.) 11 000	Web k PhD studiu FSV ČVUT
84	21220	Fakulta strojní	313	176	137	12 000	10k měsíční zákad od fakulty, do 12k na konci roku doplaceno	Web k PhD studiu FS ČVUT
85	21230	Fakulta elektrotechnická	334	231	103	15 000		Web k PhD studiu FEL ČVUT
86	21240	Fakulta informačních technologií	65	41	24	9 750	univerzitní základ 9 000 + 750 Kč, pak se to zvyšuje každý další rok o 500 Kč, po SDZ, o 1000 Kč navíc)	Google Drive složka FIT ČVUT
87	21260	Fakulta dopravní	134	78	56	9 000	odkaz na celouniverzitní vyhlášku	Google Drive složka FD ČVUT
88	21340	Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská	281	194	87	12 000	(13 500 po SDZ)	Google Drive složka FJFI ČVUT
89	21450	Fakulta architektury	123	78	45	12 000	"doktorand v denním studiu při standardním plnění povinností pobírá měsíčně 12 tis. "	Google Drive složka FA VUT
90	21460	Fakulta biomedicínského inženýrství	158	63	95	10 000	10 000 Kč - 15 000 Kč	Google Drive složka FBMI ČVUT
91	21900	celoškolská pracoviště	30	13	17	N/A	N/A	N/A
92	22000	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	835	617	218	7 700	Na základě počtu splněných povinností je výše ve vyšších ročnících od 5 200 Kč do 7 700 Kč.	Google Drive složka VŠCHT
93	22310	Fakulta chemické technologie	243	200	43	7 700		Web k PhD studiu FCHT VŠCHT
94	22320	Fakulta technologie ochrany prostředí	118	67	51	7 700		Web k PhD studiu FTOP VŠCH
95	22330	Fakulta potravinářské a biochemické technologie	256	180	76	7 700		Web k PhD studiu FPBT VŠCHT
96	22340	Fakulta chemicko-inženýrská	218	170	48	7 700		Web k PhD studiu FCHI VŠCHT
97	22900	celoškolská pracoviště	-	-	-	N/A	N/A	N/A
98	23000	Západočeská univerzita v Plzni	565	374	191	7 500		Google Drive složka ZČU
99	23210	Fakulta strojní	148	75	73	???	"Stipendia studentů doktorského studijního programu řeší vyhláška děkana č. 14D/2018." (nedohledatelné)	Google Drive složka FST ZČU

Stipendium není příjem

- Třebaže studující v DSP pobírají stipendium jako náhradu mzdy a často je jejich jediným příjmem, o příjem jako takový se dle zákona nejedná. Stipendium je osvobozeno od daně, a tudíž se z něj neodvádí nemocenské pojištění. A právě nemocenské pojištění je, pokud jde o sociální zabezpečení, zásadní.

Stipendium se ale nedaní!

- často prezentováno jako výhoda → v případě HPP by si studující finančně pohoršili
- Problematický argument :
- porovnávání výzkumné činnosti vysokoškolsky vzdělaného člověka s nekvalifikovanou prací je „nešťastné“ samo o sobě
- V případě, že je stipendium v oné základní výši 11 250 Kč, však představuje zdanění závažných existenční problém, neboť může být (pokud nemá doktorand jiný příjem a musí platit např. nájem) likvidační, sociální zabezpečení se tak stává luxusem, který je mu nedosažitelný
- Názor, že by si doktorandi mohli vybrat, zda chtějí stipendium nebo plat – jedná se u takto nízkých částek o volbu?

Doktorandi jako samoplátci

- Základní stipendium je tak nízké, že si takto vysoký výdaj mnoho lidí nemůže dovolit
- Legislativní překážka:

Dobrovolně si může člověk začít sociální pojištění pouze tehdy, pokud dřív odpracoval min 12 měsíců na HPP.

- Stipendium a to, že se nedaní, je výhodné pouze tehdy, pokud má člověk i jiný příjem (na zaměstnaneckou smlouvu)

Rodičovství a mateřská

Jestliže se ze stipendia neodvádí nemocenské pojištění, nevzniká doktorandkám nárok na mateřskou.

Jediná finanční podpora:
rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek

- Rodičovský příspěvek tak může doktorand/ka čerpat ve výši 10 000 Kč / měsíčně (méně než stipendium)
- Nemůže si zvolit rychlost čerpání – maximální doba 31 měsíců
- Problematické nejen z hlediska výše příjmu, ale i z hlediska výzkumné kariéry : vědecké/akademické prostředí je neúprosnější než privátní sféra

Specifická situace doktorandek a doktorandů

- 1) stipendium je jim jakožto garantovaný příjem vypláceno, aby vyvíjely výzkumnou činnost a supluje zde tak mzdu, kterou by pobíraly v tradičních zaměstnáních.
- 2) charakter výzkumu mnohdy vyžaduje každodenní přítomnost doktorandů na pracovišti, což vylučuje, aby měli další zaměstnání mimo akademické prostředí.
- 3) doktorandky, které již úspěšně završily bakalářské a magisterské studium, jsou logicky ve vyšším věku než studující nižších stupňů, tj. ve věku, kdy jejich vrstevnice a vrstevníci obvykle rodiny zakládají.
- → **finanční nejistota = významný faktor k oddalování mateřství**

Relevantní dokument:

- Studující a vědkyně/vědci na počátku profesní dráhy a otázky spojené s rodičovstvím

Projekt STRATIN+

Hana Tenglerová, Anna Donovalová, Eliška Plíhalová, Petr Šnokhous,
NKC - gender a věda Sociologického ústavu AV ČR

Nejen shrnutí problematiky, ale také návrhy opatření

Strategický záměr MŠMT 2021+

- „MŠMT vyvolá jednání s Ministerstvem práce a sociálních věcí a dalšími relevantními partnery o sociálním zabezpečení studujících DSP, zejména v oblasti nároku na peněžitou pomoc v mateřství a variability rodičovského příspěvku.“ (s. 39.)
- „Zvýšení stipendií doktorských studentů napomůže zvýšení jejich úspěšnosti ve studiu, ale jeho efekt bude jen omezený, pokud nebude doprovázeno dalšími opatřeními a podpůrnými službami, které posílí sociální a akademickou integraci doktorandů, lépe vymezí jejich postavení v rámci vysoké školy a umožní jim lépe sladovat plnění studijních povinností s péčí o blízké osoby, zejména potomky. Osoby, které opouštějí akademické kariéry v rané fázi z důvodu péče o malé děti, popřípadě další blízké osoby, znamenají významnou ztrátu talentů a nevyužitý potenciál z hlediska rozvoje výzkumu a vývoje v ČR.“ (s. 41.)

Strategický záměr MŠMT 2021+

- „Očekávaná opatření na úrovni VŠ: Aktivně napomáhat sladování studia v DSP a práce v počátcích akademické kariéry s rodinným životem. Podporovat služby péče o děti (školky, dětské skupiny) a upravovat kariérní řády a vnitřní grantová schémata tak, aby rodičovství mohlo být běžnou součástí života doktorandek a doktorandů.“ (s. 41.)

Sociální (ne)zabezpečení a duševní zdraví

- Odborné studie ukazují, že jsou studující v doktorských programech 3x více náchylnější k tomu, aby se u nich rozvinulo duševní onemocnění než běžná populace
- Opatření na rovině MŠMT i VŠ (navyšování kapacit psychologických poraden, kurzy péče o duševní zdraví) – jen omezený dopad, pokud se nebudou řešit příčiny
- Jedna z příčin: prekarizace, neutěšená sociální situace (Levecque, 2017)

'My students never knew': the lecturer who lived in a tent

Higher education is one of the most casualised sectors of the UK economy, and for many it means a struggle to get by

Fazackerley

at 2021 08:30 BST

© Aimée Lé. 'It was cold. There were days when I remember waking up and my tent was in a circle of snow.' Photograph: Milan Svanderik

Like many PhD students, Aimée Lé needed her hourly paid job – as an English lecturer – to stay afloat. But what her students never guessed was that for two years while she taught them she was living in a tent.

Lé decided to live outside on a hot spot when she was faced with a steep

ČR v tom není sama

- Prekarizace akademického prostředí není český fenomén, avšak nemělo by to znamenat, že se problémy doktorandek a doktorandů v ČR nebudou řešit
- Strategický záměr MŠMT 2021+ dokládá, že si je MŠMT těchto problémů vědomo
- **Co se bude dít dál?**

Děkuji za pozornost!

- <http://www.doktorandivcr.cz/>
- <https://www.facebook.com/doktorandivcr/>
- <https://www.linkedin.com/company/76152964/admin/>

Použitá literatura:

- Leveque, K et. al. Work organization and mental health problems in PhD students. *Research Policy* 46 (2017) 868–879.
- Beneš, J., Kohoutek, J., Šmídová, M. Doktorské studium v ČR. CSVŠ. 2017.
- Tenglerová, H. et al. Studující a vědkyně/vědci na počátku profesní dráhy a otázky spojené s rodičovstvím. NKC Gender a věda, 2022.
- Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021. 2020. Dostupné: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/strategicky-zamer-ministerstva-pro-oblast-vs-na-obdobi-od>
- Lojdrová, Š. <https://a2larm.cz/2022/01/vyse-doktorandskych-stipendii-je-ostudna-zacinajici-vedci-by-nemeli-pobirat-minimalni-mzdu/>
- Šindelář, J., ČAD – přehled výše základního stipendia: https://docs.google.com/spreadsheets/d/124Uuy9M-9tLd9HDfp9i99EmtuKwWi4KkXfLmGnvHfHM/edit?fbclid=IwAR2k5Y7rhjQxhV3_A5x0FJ-bJ2QDbJxtdHnNE6a7S9mmSx4nnok5HNInR7g#gid=1837087871
- https://vedavyzkum.cz/ze-zahranici/ze-zahranici/pruzkum-vyzkumniky-trapi-syndrom-vyhoreni-stale-vice-nedoporucuji-karieru-ve-vede?fbclid=IwAR39_FxIPjgJRL4eppAsd0MvZfn9aM7HI0p3d_QmuxePQgVa7XgnmtI7eg
- https://www.theguardian.com/education/2021/oct/30/my-students-never-knew-the-lecturer-who-lived-in-a-tent?fbclid=IwAR3Xye67SuWVeSLLU-cmrcavf_ENJADIGMz71vNyfVP8qDWmY7gHBRH1vMo
- <http://www.eurodoc.net/mental-health-wg>
- https://www.universitas.cz/tema/5868-tretine-vedcu-hrozi-psychicke-potize-kvuli-stresu-i-papirovani-varuji-studie?utm_source=fb_universitas&utm_medium=link&utm_campaign=facebook&fbclid=IwAR2LRwSot3MZjkkzUII8Bn0mm9PCGrut5WicW2yc-0gsrIzIRml9_aD0Qo
- <https://www.universitas.cz/tema/988-co-trapi-doktorandy-odtaziti-skolitele-i-nejista-budoucnost>
- <https://www.universitas.cz/tema/5858-vysoke-naroky-na-sebe-tlak-na-vykon-v-praci-proc-jsou-vedci-nachylnejsi-k-depresim-3>